

אילונית היא לשון דוכרנית איל [זכר], דלא ילדה.

מתניתין:

אשה שלא נישאה, הרי היא בחזקת בתולה, אם היתה בין יהודים, כיון שהם גדורים מזנות.

מה שאין כן אשה הנמצאת בין הגוים, אין לה חזקת בתולים, כיון שהגוים פרוצים בזנות.

ולכן הניורת והשבויה והשפחה, שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו, כיון שהן היו בין הגוים, הן אינן בחזקת בתולות, ולכן כתובתן היא מנה בלבד, כדין כתובת אשה בעולה. אבל אם נפדו ונתגיירו ונשתחררו כשהיו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, ומאז ואילך היו בין יהודים, כתובתן מאתיים, כדין כתובת בתולה. כי אפילו אם נבעלו קודם לכן, למדונו חכמים שעד גיל שלש בתוליהן חוזרים.

ולכן יש להן טענת בתולין. שאם בעליהן כנסום בחזקת בתולות ונמצאו בעולות יכולים בעליהן להפסידן מנה מכתובתן. לפי שיכול הבעל לטעון, בחזקת בתולה נשאתיך, והרי מקחי מקח טעות:

גמרא:

היות והמשנה דיברה על קטנה שנתגיירה, באה הגמרא לברר מה הוא האופן שניתן

ואיבעית אימא, לא קשיא מהברייתא על דברי רב, כי יש לחלק בין שתי צורות של אכילת התמרים:

הא שאמר רב שהאוכל תמרים אל יורה — מדובר שאכלן מקמי נהמא, לפני אכילת הלחם, שאז גורמת אכילתן לטרדת דעתו.

הא שאמרה הברייתא שתמרים יפות לו לאדם — לבתר נהמא, לאחר אכילת הלחם.

דאמר אביי, אמרה לי אם [האומנת שגדלתו, לפי שהיה אביי יתום משעת לידתו]: אכילת תמרי מקמי נהמא, לפני אכילת הלחם, מזיקה לגוף האדם, כי, כמו ההכאה שמכה נרנא [גרזון] לדיקולא, לעץ הדקל.

ואילו אכילת תמרים בטר נהמא — מחזקת את גופו כי עברא לדשא. כמו שמחזק הבריה את עמידת הדלת.

ולמה נקראת הדלת "דשא" —

אמר רבא: נוטריקון, דרך שם.

ולמה קרוי הסולם "דרגא" —

אמר רבא: משום שהוא משמש דרך אל הגג.

ולמה קרויה המיטה "פוריא" —

אמר רב פפא: היות שפרין ורבין עליה.

אמר רב נחמן בר יצחק:

אף אנו נאמר ונדרוש: יא-א

ותירץ, שאין מכאן ראייה שיש כח ביד חכמים לחייב כתובה, אלא רק אלא רק שיתקנו חכמים שיתחייב הבעל מעצמו ליתן לה כתובה.

על דעת בית דין, כאילו הם אבותיו של זה, שיהא ענינו מסור לבית דין כדרך שענין הבן מסור לאב להכניסו לברית ולקדושת אמונה.

וצריכים שיהיו נוכחים שלושה בטבילתו, כדין כל טבילת גר שצריכים שלושה, והרי הוא גר על ידיהן, ומגעו ביין כשר⁽⁴⁾.

לגייר בו קטן, כאשר אינו מתגייר על דעת אביו.

אמר רב הונא גר קטן שאין לו אב⁽¹⁾, ואמו הביאה אותו להתגייר⁽²⁾, היות ואין לך גר בלא מילה וטבילה, **מטבילין אותו על דעת בית דין**.⁽³⁾ כלומר, שאותם הבאים לגיירו, מודיעין את הדבר לבית דין, ומגיירין אותו

אינם מתגיירים.

ובריטב"א כתב שאף אם אביו ואמו הביאוהו להתגייר, אם הם בעצמם לא נתגיירו עמו, צריך דעת בי"ד (וכ"כ גם בשם רש"י, והביאו בשיטמ"ק וכתב שזה לא כמו ברש"י לפנינו).

אבל אם נתגייר אביו עמו, לדברי הכל אין צריך דעת בית דין, שנוח לו במה שאביו עושה, כמבואר בגמ' בהמשך. ויעויין בשיטמ"ק לדעת רש"י, שאין הבדל בזה בין אב לאם, שאף אם האם מתגיירת עמו אין צריך דעת בי"ד, שהבנים נגררים אחר האם כמו אחר האב.

3. הטעם שהגמרא תפשה את ענין הטבילה ולא את ענין המילה, כתב המאירי, מפני שהטבילה באה אחר המילה והיא גמר הגירות, עוד טעם, מפני שהיא בין באנשים ובין בנשים. והריטב"א הוסיף עוד טעמים, מפני שקיי"ל מל ולא טבל כאלו לא מל, ועוד טעם, שטבילת קטן אינה חשובה כטבילת גדול היודע למחות, ואעפ"כ עולה לו, כל שכן מילה שהוא אות עולם קיים.

אבל בשיטמ"ק כתב שנקטו בגמ' טבילה משום שהטבילה היא זכות גמורה, אבל המילה כיון שהקטן מצטער אינה חשובה זכות ולא שייך בזה על דעת בי"ד, ומכל מקום אם כבר מלו, אפילו שהיתה חובתו, כבר יצא ידי מילה, ושוב כשיטבילוהו הרי זו חשובה לו זכות ונגמרה מלאכתו על דעת בי"ד.

4. נחלקו הראשונים אם גירות זו היא מן התורה

1. כתב המאירי: דאף אם יש לו אב, ואין האב בא להתגייר עד שיתגייר בנו עמו על דעת האב, ואף הוא אינו כדאי למסור לו עול מצוות שיתגייר על סמך אותה הודעה, הואיל ומכל מקום הוא תובע בכך מטבילין אותו על דעת בית דין.

וכתב הריטב"א: דכשאין לקטן דעת ואין אביו ואמו מביאין אותו לב"ד, אין מטבילין אותו.

אבל הרא"ה בשיטמ"ק כתב דאף אם הקטן בא בעצמו להתגייר אע"פ שאין בו דעת מקבלין אותו על דעת ב"ד כיון שזכותו הוא לו. וכן כתב המרדכי ביבמות פ"ד סי' מ' בשם הראב"ה. והוסיף, שאם אין הקטן רוצה וגיירוהו בעל כרחו, אינו גר אף על פי שיד ישראל תקיפה עליהם, שאם כן נגייר כשידנו תקיפה עליהם את כל בניהם הקטנים.

ויעויין בר"ן שכתב שאפילו אם הקטן לא בא לבי"ד להתגייר ובי"ד גיירוהו מעצמם, הרי זה גר, אלא שאין בי"ד מחוייבים לחזור אחר גרים לגיירם.

2. אם אביו הביאו להתגייר, כתבו הב"י והב"ח לדעת רש"י, שאין צריך דעת בי"ד.

אבל השיטמ"ק כתב לדעת רש"י, שכל שאין האב מתגייר עמו צריך דעת ב"ד, אלא אם כן הביאוהו אביו ואמו להתגייר, שאז אין צריך לגיירו על דעת בי"ד, ואנו אומרים בודאי נוח לו במה שאביו ואמו עושים לו, אף שהם בעצמם

ומקשינן: מאי קא משמע לן מה החידוש בדברי רב הונא שבית דין מגיירין את הקטן?

אם נאמר שהחידוש הוא דזכות הוא לו לקטן

להתגייר, ולכן בית דין יכולים לגיירו מהטעם שזכין לאדם שלא בפניו, שאפשר להעשות שליח לזכות לאדם שלא מדעתו דבר שהוא זכות בשבילו, ולכן אפשר לזכות לקטן את הגירות שלא מדעתו.

והביא ראייה שמועיל מן התורה להטביל גר על דעת אחרים, מדור המדבר שנכנסו לברית במילה וטבילה כדאיתא בפרק החולץ והיה בהם כמה יתומים קטנים.

עוד טעם לגירות על דעת ב"ד מן התורה, הובא בתוס' בסנהדרין שם, משום שזכייה של גירות אינה דומה לשאר זכיות, שמה שב"ד מטבילין אותו אינם זוכים בעבורו, אלא הוא זוכה בעצמו ובגופו, שנעשה גר ונכנס תחת כנפי השכינה, ומכל מקום צריך לטעם שזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו, משום שאם היתה חובתו, לא היה לב"ד להתמצע להכניס גופו בדבר שיש בו חובה.

ובשיטה מקובצת הביא לשון רש"י שכתב "והן נעשין לו אב", וכתב שמשמע שאין זכיה זו של ב"ד מדין שליחות, אלא שבית דין נעשים לו כאב. ולכאורה משמע מדברי השיטמ"ק שבא לבאר בדעת רש"י, שמשמע זה מועילה הזכיה של הגירות מדאורייתא.

ויעויין ברעק"א שכתב דאף אם זכיה מטעם שליחות אפשר לומר שמועילה זכיה לקטן מן התורה, משום שמה שאמרו אין שליחות לקטן אינו משום שהורע כח הקטן, אלא כיון שמעשה הקטן אינו כלום לפיכך גם השליח שעשה אין בו ממש, ולכן במקום שאין צריך שיעשה שליח, גם לקטן יש שליחות.

לדעת הסוברים שגירות זו של קטן היא מדרבנן, כתבו התוס' שלא מציינו גר קטן מן התורה אלא בנתגיירה אמו והיא מעוברת שאין בנה צריך טבילה והוא גר מן התורה. וכתב הרעק"א, שאפילו להסוברים עובר לאו

או מדרבנן, יש סוברים (בתוד"ה מטבילין) שכיון שזכייה היא מטעם שליחות ואין שליחות לקטן ואין זכין לקטן אלא מדרבנן, אינו גר אלא מדרבנן. ומה שמתירים לגר זה לישא בת ישראל, הרי זה משום שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה.

ויש מפרשים שאין גירות זו אלא לענין מגע יין נסך, שלא יאסור יין במגעו, וכן לכל דבר שהוא מדברי סופרים, אבל לענין שחיטה ושאר דברים של תורה אין סומכים עליו. וכן משמע בדעת רש"י שכתב "ומגעו ביין כשר". דהיינו שאין סומכין לדונו כישראל אלא לענין יין נסך וכל שהוא מדרבנן, אבל לענין שחיטה שהוא מדאורייתא וכן לענין שאר דברים אין סומכין עליהם.

ואע"פ שכשבא להתגייר עדיין הוא גוי, ואין זכיה לגוי אפילו מדרבנן, כיון שלא יבוא לכלל שליחות, מכל מקום כיון שמתגייר, הרי הוא בכלל אלו שבאים לכלל שליחות, או שכיון שעל ידי זכיה זו הוא נעשה ישראל, הרי הוא כישראל גמור לענין זכיה, וגירותו וזכייתו באין כאחד.

ועיין בתוס' בסנהדרין (סח, ב) ד"ה קטן, שכתב דבכל גר, אפילו גדול, הוא מטעם שזכייתו וידו באין כאחד. ועיין בקובץ שיעורים (כתובות סי' לג) שתמה מה זכיה צריך בגר גדול.

ויש מן הראשונים שסוברים (תוס', ריטב"א) שגם גירות על דעת בית דין מועילה מן התורה, והטעם, לפי שיש זכיה לקטן מן התורה בדבר שהוא זכות גמורה כגירות, וכן כתב הרא"ש,

אי אפשר לומר כך.

כי הא **תנינא**, כבר שנינו דין זה, ואין זה חידושו של רב הונא, שזכין לאדם דבר שהוא זכות **שלא בפניו**, שלא מדעתו, ואין חבין לאדם **שלא בפניו** (5).

ומתריצין: יש חידוש במימרא של רב הונא, כי **מחו דתימא, עובד כוכבים בהפקירא ניהא ליה**, נוח לו לגוי לחיות חיי הפקר ולא להתחייב בכל המצוות כישראל, דהא קיימא לן **דעבד ודאי בהפקירא ניהא ליה**, ואם כן חוב הוא לקטן שיגיריו אותו, ואין חבין לו שלא מדעתו.

קא משמע לן רב הונא, דהני מילי גדולי, **טעם טעם דאיסורא**, שהיות וכבר הורגל בעבירה קשה לו לעזוב את חיי ההפקר, וחוב הוא לו לקבל עול מצוות, אבל קטן, שעדיין לא טעם טעם איסור - **זכות הוא לו לקבל עול מצוות**.

לימא מסייע ליה, מנסה הגמרא להביא ראיה לדברי רב הונא ממשנתינו, ששנינו בה:

הגיוורת והשבויח והשפחה, שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד.

מאי לאו, האם לא מדובר, שאותן קטנות

ירך אמו, הוא גר מן התורה, אף על פי שנעשה גר על ידי אמו מדין זכייה, שכיון שאמו זוכה לעצמה בגירות זוכה גם לעובר.

5. כלל זה נאמר בקנינים או במצוות התלויות בממון וכדומה, שחלותם תלויה במעשה האדם או בשליחותו, שכל דבר שזכות הוא לאדם נעשה חברו שליח עבורו שלא מדעתו, ודבר שחוב הוא לו אינו נעשה שליח עבורו אלא מדעתו.

נחלקו הראשונים בגדר דין הזכיה, דעת רש"י בגיטין (ט, ב) ובעוד מקומות, וכן דעת התוס' כאן ובעוד מקומות, והר"ן בנדרים (לו, ב), והרא"ש בגיטין (פ"א סי' יג), שזכייה היא מטעם שליחות, והביאור, שכיון שהדבר זכות הוא לו, אנן סהדי [אנו עדים] שנוח לו שיהיה חברו שלוחו ונחשב כאילו עשהו שליח לזכות עבורו. והקצוה"ח בסי' ק"ה ס"ק א' כתב שאפילו למאן דאמר שזכיה מתורת שליחות, לאו משום אנן סהדי שעשאו שליח, אלא גזירת הכתוב הוא שיהא מועיל הזכיה לאחר מתורת שליחות (עיי"ש מה שתירץ לפי"ז)

אבל דעת הרמב"ן בקדושין (כג, ב) והריטב"א שם והרשב"א בב"מ (עא, א), והר"ן בקדושין רפ"ב בשם איכא דבעי למילף, שזכייה אינה מטעם שליחות, שהרי למדו שזכין לאדם שלא בפניו מחלוקת הארץ שהיו שם קטנים שאינם בני שליחות והחלוקה היתה מטעם זכייה. ועוד שהרי הוצרכו לימוד מיוחד לדין שליחות ולא למדוהו מדין זכייה.

ולפי הסוברים שזכיה לאו מטעם שליחות, ביאר הקצוה"ח שם, שיסוד דין הזכיה הוא מטעם יד. אבל הברכת שמואל בקדושין (סי' י' וסי' ט"ו) בשם הגר"ח מבריסק ביאר, שלדברי הכל זכייה היא מדין שליחות, אלא שלהסוברים שזכייה מטעם שליחות גילתה התורה בלימוד של "ונשיא אחד" שכשזוכה עבורו הוא כאילו עשהו לשליח, ונכללת זכייה זו בפרשה של שליחות שלמדוה מתרומה וקדשים גיטין וקידושין, ולפיכך מי שנתמעט מפרשת שליחות נתמעט גם מזכייה, אבל להסוברים שזכייה אינה מטעם שליחות סוברים שנתנה תורה בלימוד של "ונשיא אחד" דין שליחות מיוחדת, שאינה נכללת בפרשת שליחות, ולפיכך גם מי שנתמעט

נתגיירו שלא מדעתן על ידי דאטבלינהו לשם גרות על דעת בית דין. ומוכח כדברי רב הונא, שמטבילים קטן לגרות שלא מדעתו, על דעת בית דין.

ורחינן: לא. הכא במאי עסקינן, בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו.

אפשר להעמיד את משנתינו בכגון שנתגייר אביו, וגייר עמו את בניו ובנותיו, שבאופן כזה מועילה הגירות גם בלא הזכיה של בית דין, כיון דניחא להו לבניו ולבנותיו של אדם במאי דעביד אבוהון.

נוח לקטן כמה שאביו עושה, ואין צריך דעת בית דין לגיירו⁽⁶⁾.

אמר רב יוסף, כאשר הגדילו הקטנים שנתגיירו, ואפילו אותם שנתגיירו עם אביהם⁽⁷⁾ - יכולין הם למחות ולומר אי אפשר לנו להיות גרים, וחוזרים לסורם, ואין

עונשים אותם בית דין אפילו אם ידינו תקיפה.

ואם קידש אשה אחרי שמיחה אינה צריכה גט, שאין לו דין אפילו של ישראל מומר, אלא דינו הוא כגוי גמור,⁽⁸⁾ כאילו לא נתגייר מעולם. שהרי לא נעשה גר אלא מפני שזכות היא לו, ולפיכך יכול למחות כשהגדיל ולברר שאין זו זכות עבורו.⁽⁹⁾

איתיביה אבבי לרב יוסף שאמר הגדילו יכולים למחות, ממשנתינו: "הגירות והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתיים".

ואי סלקא דעתך הגדילו יכולין למחות, ונאמר שהקטנה יכולה לבטל את גירותה על ידי מחאתה כשתגדיל, האיך יהבינן לה כתובה, דאזלה ואכלה בנייתה?!

מפרשת שליחות קטנים לא נתמעט מדין שליחות של זכיה.

6. עיין בהערה 2 מש"כ שיש סוברים שאין הבדל בזה בין אב לאם.

7. עיין שו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רנ"ג) שכתב לדעת ראשונים בשיטמ"ק: שאינו יכול למחות אלא בנתגייר על דעת בי"ד, אבל אם נתגיירו אבותיו עמו, אינו יכול למחות, שזכות גמורה היא לו, ואנו אומרים שמא נתרצה ועכשיו הוא שחזור בו.

אבל הר"ן כתב בשם הרמב"ן לדעת הר"ף שהשמיט הלכה זו, שסובר להיפך, שלא אמרו אם הגדיל יכול למחות אלא אם נתגייר עם אבותיו, אבל בנתגייר על פי בי"ד אינו יכול למחות, שאם לא כן מה כח בי"ד יפה. אבל

במגיד משנה בהל' איסור"ב נקט בדעת הר"ף שסובר שכל דין זה שיכול למחות, מחלוקת אמוראים בדבר, והלכה כדעת הסוברים שלעולם אינו יכול למחות.

8. כתב המאירי שאפילו אם קידש קודם שמיחה אינה צריכה גט, שנעשה הוא גוי למפרע, וסופו הוכיח שלא חלה עליו קדושה כלל. ואולי גם רש"י נתכוון לזה במה שכתב שאינו כישראל מומר.

9. שיטמ"ק. וכתב המאירי ז"ל בשם הגאונים, שמכל מקום מגעו ביין למפרע, עד שלא מיחה, מותר, שאף על פי שגוי קטן עושה יין נסך, אין זה אלא גזירה משום גדול, אבל כאן דבר שאינו מצוי הוא ולא גזרו בו חכמים.

אלו נערות שיש להן קנס של חמישים כסף כאשר נאנסו: **הבא על הממזרת**, הרי על אף שאינו יכול לקיים בה את החיוב של "ולו תהיה לאשה", בכל זאת יש לה קנס.

וכן הבא על הנתינה ועל הכותית.

וכן הבא על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה, שנפרדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, שהן בחזקת בתולות כמו שנתבאר במשנתינו, ולכן אם נאנסו בהיותן נערות יש להן קנס.

ואי אמרת "הגדילו יכולין למחות", אם נאמר שהקטנה יכולה לבטל את גירותה על ידי מחאתה כשתגדיל, האיך יהבינן לה קנס, דאזלה ואכלה בגירותה?!

והרי יש לנו לחוש שמא תקבל את הקנס, ואחר כך תמחה, ותחזור לגיורתה, ונמצא שלא הגיע לה קנס, כי יתברר למפרע שגירותה אינה גרות, ונבעלה בהיותה גויה, ולגויה לא מגיע תשלום קנס.

הרי יש לחשוש שתקבל את כתובתה, ואחר כך תמחה ותחזור לגיורתה.⁽¹⁰⁾

ומתריצין: זה שאמרה המשנה שנותנים כתובה לגיורת קטנה הכוונה שנותנים לה את הכתובה לכו גדלה. וכיון שגדלה ולא מיחתה, תולים שמסתמא שוב לא תמחה.

ומקשינן: לכו גדלה, נמי ממחייא ונפקא?!

מה מועיל שהיא גדולה, עדיין יכולה היא למחות ולחזור לגיורתה, ואין כאן חזקה האומרת כיון שלא מחתה שוב לא תמחה.⁽¹¹⁾

ומתריצין: כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה - שוב אינה יכולה למחות.⁽¹²⁾

ואם מיחתה, הרי היא כישראל מומרת, ליענש בכל עונשי בית דין. ולכן כשגדלה ולא מיחתה אפשר לתת לה את כתובתה.

מתיב רבא: הקשה רבא לרב יוסף, שאמר הגדילו יכולים למחות, מהמשנה לקמן בתחילת פרק שלישי, דתנן:

10. הרשב"א בשיטמ"ק פירש את קושית הגמרא: שכיון שספק הוא אם חייב, משום שמא תחזור לגיורתה, א"כ איך מוציאין ממנו ממון, והרי אין מוציאין ממון אלא בראיה ברורה.

אבל מהרא"ש בקדושין י"ז סי' כ"ג משמע שעיקר הטעם של החשש שמא תחזור לגיורתה, הוא משום חשש שתשתמש בממון לשם עבודה זרה.

11. וכמו שביאר הרשב"א בשיטמ"ק, שממון חמור מאיסורי תורה, שהרי עד אחד נאמן באיסורים, ואילו בממון אין מועיל פחות משנים.

12. הראשונים הקשו, איך אפשר לצמצם שתמחה מיד כשתגדיל לאלתר, שהרי קודם שתגדיל אין יכולה למחות, ופירשו התוספות שאחר שתגדיל צריכים להזהירה על המצוות, ובאותה שעה יש לה למחות ושוב אינה יכולה למחות, אבל אם לא הודיעה, ודאי יכולה למחות אע"פ שהגדילה. עוד תירוק נאמר בראשונים, שמדובר במוחה והולכת מתוך קטנות עד לאחר גדלות, שלא גדלה שעה אחת בלא מחאה. ובתוס' רא"ש פירש את הגמרא שאם הגדילה ולא עשתה מעשה יהודית משהגדילה יכולה למחות אבל הגדילה שעה אחת ולא מיחתה שנהגה מנהג יהודית שוב אינה יכולה למחות.

ומתצינן: אכן, רק **לכי גדלה** נותנים לה כתובתה.

וכיון שגדלה ולא מיחתה, תולים שמסתמא שוב לא תמחה.

ומקשינן: **לכי גדלה - נמי ממוחייא, ונפקא.**

הרי גם כשהיא גדולה, עדיין יכולה היא למחות ולחזור לגיורתה, ואין חזקה האומרת כיון שלא מחתה שוב לא תמחה.

ומתצינן: **כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה - שוב אינה יכולה למחות.**

וכעת מבארת הגמרא מדוע אביי ורבא, הקשו את אותה קושיא על רב יוסף ממשניות שונות.

אביי לא אמר להקשות **כרבא** מהמשנה שמדברת לענין קנס, משום שסובר, שהתם קנסא היינו טעמא יש טעם מיוחד שישלם קנס גם אם לא מגיע לה, **שלא יהא חוטא נשכר** להפטר, ולכן לא קשה משם לרב יוסף, משום שיש ענין שישלם קנס לאותה גיורת, גם אם יכולה לחזור לגיורתה, כדי שלא יהיה החוטא נשכר להפטר.

רבא לא אמר להקשות **כאביי**, ממשנתינו שמדברת לענין כתובה, משום שסובר שכתובה היינו טעמא שתיקנו לה רבנן כתובה **שלא תהא קלה בעיניו להוציאה**, ולכן לא קשה לרב יוסף משם, משום שגם לפי רב

יוסף שיכולה הגיורת למחות ולחזור לגיורתה, מכל מקום כל זמן שלא מיחתה הרי היא גיורת, והיא בכלל התקנה.

מתניתין:

הגדול שבא על הקטנה שהיא פחותה מבת שלש שנים, שאין ביאתה ביאה, ואם בא עליה, בתוליה חוזרים כאילו לא נבעלה.

וקטן פחות מבן תשע **שבא על הגדולה**, שאמר חכמים שאין ביאתו ביאה.

ומוכת עין, שנשרו בתוליה על ידי הכאת עין, ואחר כך נשאה סתם ולא פירש לה כלום

כתובתן מאתים, ולא אבדו בכך את כתובתן, **דברי רבי מאיר**.

וחכמים אומרים: מוכת עין, כתובתה מנה.

שדינה כמו בעולה. ואפילו לא הכיר בה גם כן כתובתה מנה, ואינו מקח טעות⁽¹³⁾.

בתולה שהיא **אלמנה** או **גרופה**, או **חלוצה** מן הנישואין, כגון שנכנסה לחופה ומת בעלה בחזקת שלא נבעלה, דהיינו שאצל העולם הוחזקה שלא נבעלה מכיון שמת לאלתר סמוך לחופה, אבל זה אינו ודאי. אם חזרה ונשאת סתם⁽¹⁴⁾, **כתובתן מנה**, אפילו נשאה בחזקת בתולה.

חינה.

14. כך פירש רש"י, אבל בשיטמ"ק בשם הרשב"א פ"י שאפילו אם פירש הבעל שנושאה בחזקת בתולה, ונמצאת בתולה, כתובתה מנה, כיון שכבר נכנסה לחופה קודם לכן, ובטל חינה,

13. השיטמ"ק ביאר את מחלוקת ר"מ וחכמים במוכת עין, האם אומרים שבטל חינה מחמת המכה או לא, שדעת ר"מ, הואיל ולא נעשה בה מעשה באיש לא בטל חינה, ודעת חכמים, הואיל ונעשה בה מעשה גמור שהשירו בתולים בטל